

KS. DR JERZY FIDURA

Elk

ADWENT I BOŻE NARODZENIE (ROŹDIESTWO CHRISTOWO) W POLSKIEJ TRADYCJI PRAWOSŁAWNEJ NA MAZURACH

Na Warmii i Mazurach pierwsi wyznawcy Kościoła prawosławnego pojawili się w końcu XIX wieku. Wiązało się to z powrotem starobrzędowego mnicha Pawła Pruskiego z monasteru w Wojnowie (k. Rucianej Nidy) do prawosławia. Część starobrzędowców z Mazur również przeszła na prawosławie i była otaczana opieką duszpasterską przez o. Malcewa z Berlina. Dojeżdżał on do Wojnowa. W roku 1921 powstała w Wojnowie parafia prawosławna. Przy niej został zorganizowany żeński monaster prawosławny.

Po II wojnie światowej na Warmii i Mazurach wskutek tzw. repatriacji ludności z Kresów Wschodnich, a szczególnie Akcji „Wisła”, schronienie znalazło kilka tysięcy prawosławnych osób¹. Wierni Cerkwi prawosławnej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego należą do diecezji białostocko-gdańskiej. W skład dekanatu olsztyńskiego wchodzi parafie mazurskie: Wojnowo, Giżycko, Kruklanki, Orłowo, Orzysz, Węgorzewo, zaś do dekanatu białostockiego należą: Elk, oraz m.in. Augustów i Suwałki². Liczba rodzin prawosławnych przedstawia się następująco: Elk 120, Wojnowo brak danych, Orzysz - 6, Giżycko, Kruklanki i Orłowo - razem ok. 90, Węgorzewo - ok. 20. Razem na Mazurach mieszka ok. 250 rodzin.

Święto Bożego Narodzenia znane jest i obchodzone w całym chrześcijaństwie. W Cerkwi Prawosławnej zaliczone jest ono do liczby 12-tu wielkich świąt („dwunadiesiątych”), nieruchomych, stale obchodzonych 25 grud-

---

¹ H. Paprocki, *Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny w RP*, w: *Ekumeniczny Leksykon Kościołów i Wspólnot Religijnych Woj. Warmińsko-Mazurskiego*, Wl. Nowak (red), Olsztyn 1999, s.41-42.

Katalog świątyn i duchowieństwa prawosławnej diecezji białostocko-gdańskiej, P. Chomik (red.), Białystok 1988, s. 38 nn.

nia/7stycznia³ Ustanowione zostało na pamiątkę narodzenia Jezusa Chrystusa z Marii Panny w Betlejem Judejskim. Przepowiadane przez proroków i oczekiwane przez wielu sprawiedliwych ludzi Starego Testamentu Narodzenie Mesjasza nastąpiło „gdy nastąpiła pełnia czasu” (Ga 4, 4), by wypełnić pragnienie uwolnienia się od grzechu i śmierci. Syn Boży „który jest odbłaskiem chwały Ojca i odbiciem Jego Istoty” (Hbr 1,3) przyszedł ku tym, których stworzył na swój obraz i podobieństwo. Przyszedł jako prawdziwa światłość do ludzi dotychczas „pogrążonych w ciemnościach i mroku” (Ps 106,10). Swoją ludzką los zapragnął połączyć z losem każdego z nas, zwłaszcza poniżonego, skrzywdzonego i zagubionego w świecie. Chciał przypomnieć i przywrócić nam utracone podobieństwo Boże, „wykupić, abyśmy mogli otrzymać przybrane synostwo” (Ga 4,5). Zniżając się do naszej ludzkiej małości stał się widomym znakiem przebaczącej miłości Bożej do stworzenia i znakiem wielkości człowieka i jego rzeczywistego powołania. „Stał się, jak mówią liczni Ojcowie Wschodu, człowiekiem, aby człowiek stał się Bogiem przez łaskę”⁴, aby ludzka natura dostąpiła przeobóstwienia.

Boże Narodzenie jest faktem historycznym. Na stronicach Ewangelii utrwalone zostały szczegółowo okoliczności tego wydarzenia: spis ludności i przyjazd św. Józefa i Najświętszej Marii Panny z Nazaretu do Betlejem, narodziny Jezusa w stajence, pokłon pasterzy, obrzezanie, hołd złożony przez mędrców ze Wschodu i ucieczka do Egiptu (Mt 1,18-25; 2, 1-12. 13-18; Łk 2,1-20. 21).

Jego przyjście łączy w sobie paradoksy. Jako niebieski Król Chwały - stał się poddanym cesarza; „przyszedł do swojej własności - a swoi Go nie przyjęli” (J 1,11); był uosobieniem ideału ludzkiej godności - lecz zabrakło Mu miejsca pośród ludzi.

Do IV wieku obchodzono Boże Narodzenie 6 stycznia jako święto Teofanii (Bohojawlenije). Pod nazwą tą rozumiano zarówno Boże Narodzenie wraz z Hołdem trzech Króli, Chrzest Pański związany z objawieniem się Trój-

Do tych 12-tu wielkich świąt należą jeszcze: Teofania - Chrzest Pański - objawienie się Boga Trójjedynego (6 I), Przemienienie Pańskie (6 VIII), Podwyższenie Krzyża św. (14 IX), Narodzenie NMP (8 IX), Ofiarowanie do świątyni NMP (21 XI), Zwiastowanie NMP (25 III), Uśpienie MB (15 VIII), Spotkanie Pańskie – oczyszczenie MB (2 II), oraz ruchome: Wjazd Chrystusa do Jerozolimy, Wniebowstąpienie Pańskie, Zesłanie św. Ducha na Apostołów. Największym „świętem nad świętami i uroczystością nad uroczystościami” jest Wielkanoc (Pascha). Oprócz Wielkanocy oraz tych wielkich świąt na cześć Chrystusa i Matki Boskiej jest jeszcze 5 świąt, które nie mają dni przed i poświętecznych: Obrzezanie Pańskie (1 I), Narodzenie św. Jana Chrzyciela (24 VI), św. Apostołów Piotra i Pawła (29 VI), ścięcie Głowy św. Jana Chrzyciela (29 VIII), Pokrow Matki Boskiej (1 X). Są także święta średnie i małe, w: M. Lenczewski, Liturgika czyli nauka o nabożeństwach, wyd. II, Warszawa 1981, s. 234 nn.

K. Bondaruk, Nauka o nabożeństwach prawosławnych, Białystok 1987, s.108 nn.

cy św. ludowi oraz początkiem publicznej działalności, jak i pierwszy cud w Kanie galilejskiej – dowód boskości Chrystusa.

W roku 377 dzięki m.in. św. Janowi Złotoustemu święto zaczęto obchodzić 25 grudnia, razem z Kościołem zachodnim. To przeniesienie związane było z obchodzonym przez starożytnych Rzymian 25 grudnia „dniem słońca” (dies natalis solis), któremu postanowiono przeciwstawić święto ku czci prawdziwego „Słońca Prawdy”, które zajaśniało nad światem w pamiętną, betlejemską noc.

Cerkiew Prawosławna nadała szczególnie bogatą oprawę liturgiczną wielkiemu obrzędowemu temu wielkiemu świętu. Według przepisów typikonu⁵ święto powinno być obchodzone trzy dni. Wierni przygotowują się do godnego spotkania Wcielonego Syna Bożego przez 40-dniowy post rozpoczynający się 14/27 listopada, w dniu poświęconym pamięci św. Apostoła Filipa i stąd zwany „Filipowym”⁶

Poczynając od święta Ofiarowania NMP⁷ (Wwiedienija, 21 listopad/4 grudzień) rozbrzmiewa śpiew: „Christos raždajetsia – sławitie” wprowadzający w nastrój zbliżającego się święta. Boże Narodzenie poprzedzają dwie przygotowawcze, wprowadzające niedziele (świętych praojców i świętych ojców):

Pierwsza jest poświęcona praojcom. W niedzielę praojców w stychyrach, troparionie i kanonie⁸ są wychwalani patriarchowie, prorocy, bogobojni mężowie Starego Testamentu głęboko wierzący w przyjście Mesjasza, Zbawiciela świata.

Druga niedziela jest poświęcona wychwalaniu przodków Jezusa Chrystusa poczynając od Adama. Niedziela ta ma również specjalne stychyry, troparion i kanon, a na Liturgii jest czytana Ewangelia Mateusza przytaczająca genealogię Jezusa. To „drogocenne pokrewień-

Jest to księga z opisami dotyczącymi liturgicznego obchodzenia świąt.

Post to ustanowiony przez Cerkiew okres wstrzemięźliwości. Celem postu jest wzmoczona troska o zbawienie duszy. Cieleśny post polega na powstrzymaniu się od obfitych posiłków głównie z mięsem (także z nabiałem) oraz wyrzeczeniu się wszelkiego łakomstwa. Nieodłączny jest też post duchowy polegający na wzmoczonej pobożności, walce z grzechami i wadami. Pierwszym w cerkiewnym roku liturgicznym jest post przed Bożym Narodzeniem. Obostrzenie tego postu zalecane jest na 5 dni przed świętem. W wigilię istnieje pobożny zwyczaj powstrzymania się od posiłków aż do wieczery wigilijnej, por. K. Bondaruk, dz. cyt., 136.

Tradycja głosi, że gdy Maryja ukończyła 3 lata Jej rodzice zgodnie z obietnicą postanowili w świątyni jerozolimskiej poświęcić Ją Bogu. Maryja pozostała przy świątyni oddając się modlitwie i pracy. Czytała Pismo św., wyszywała szaty kapłańskie i opiekowała się biednymi i kalekimi. Postanowiła przy tym zawsze pozostać dziewicą, por. K. Bondaruk, dz. cyt., 106.

⁸ Stychyry – ułożone teksty mówiące o życiu człowieka, jego upadku i tęsknocie za powrotem do Boga; troparion – hymn danego dnia lub święta wychwalający Boga; kanon – układ pieśni i hymnów danego święta.

stwo” przypomina nam, że Bóg staje się człowiekiem, Bratem ludzi, aby bezgranicznie przybliżyć ich ku sobie⁹

We wszystkie dni przedświąteczne (tzw. przedprażdnstwo), począwszy od 20 grudnia/3 stycznia wierni są przygotowywani do godnego spotkania tego wielkiego święta chrześcijańskiego (przez modlitwę, spowiedź indywidualną).

Te przedświąteczne dni zamyka – wigilijny dzień zwany *soczelnikom* od słowa *soczivo* – gotowanej kaszy z dodatkiem słodkich przypraw. Jest to dzień ścisłego postu (bez jedzenia i picia). W ten soczewny dzień przygotowuje się potrawy z użyciem wyłącznie tłuszczu tłoczonego z nasion.

Rano (godz. 8.00) odprawia się w tym dniu specjalne wielkie (królewskie) godziny tzw. *wielikije czasy*, na których są czytane paremie¹⁰, oraz wyjątki z Listów Apostolskich i Ewangelii, mówiące o Bożym Narodzeniu i jego znaczeniu dla całej ludzkości¹¹

Następnie o godz. 17.00 odprawia się świętą wieczernię. Po niej zaś wraz z pierwszą gwiazdką (ok. godz. 18. 00) jest spożywana przez całą rodzinę uroczysta wigilia – wieczerza postna (kutia, potrawy rybne itp.). Miejsce katolickiego oplatka zastępuje prosfora – mała prażna, poświęcona bułeczka, która na rozpoczęcie wieczerzy zostaje przez wszystkich spożyta. Jest jedno nakrycie więcej dla niespodziewanego gościa. Pod obrusem jest siano (zwyczaj przejęty od katolików). Po wieczerzy lub później przychodzi św. Mikołaj z prezentami, co potęguje radość zwłaszcza u dzieci.

Właściwe nabożeństwo świąteczne ma miejsce po północy (godz. 2.00). Jutrznia połączona jest z Liturgią św. Bazylego Wielkiego. Rozbrzmiewają głosy dzwonów. Nabożeństwo rozpoczyna się śpiewem wersetów zawierających prorocтва Izajasza (9,6) o Jezusie Chrystusie: „S nami Boh” (Z nami Bóg) oraz „litija”¹², także troparionem i kondakionem święta. W „stichirach na liti” wyrażona jest radość aniołów i ludzi, jak też duchowa przemiana ludzi spowodowana Bożym Narodzeniem.

Istota święta wyrażona jest w troparionie święta – „Rozdziestwo Twoje Christie Boże nasz, wozsija mirowi swiet razuma, w niem bo zwiezdam słuzaszczii, zwiezdoju uczachusia, Tiebie kłaniatisia Sołncu Prawdy i Tiebie wiedieti s wysoty Wostoka, Hospodi Sława Tiebie” (Narodzenie Twe, Chryste Boże nasz, opromieniło świat światłem poznania (Boga), ponieważ przez nie

---

A. Mień. Sakrament Słowo Obrzęd. Prawosławna Służba Boża, Łuków 1992, s. 77-80
Prorocтва Starego Testamentu dotyczące narodzenia Jezusa.

Jeżeli wigilia (nawieczerije) wypadnie w sobotę lub niedzielę to wielkie godziny (*czasy*) odprawia się w piątek, Liturgię św. Jana Złotoustego w przeddzień święta, a liturgię św. Bazylego w sam dzień Święta.

¹² Jest to obrzęd poświęcenia darów: chleba, wina, oleju, pszenicy.

ludzie dotąd służący gwiazdom, przez gwiazdę pouczeni zostali składać hołd Słońcu Prawdy i poznawać Ciebie Wschód z wysokości; Panie chwała Tobie”).

W kanonie mowa jest o tym, że narodził się z Panny nie jest zwykłym człowiekiem lecz Bogiem objawionym na ziemi w ludzkim ciele zgodnie z przepowiedniami Starego Testamentu. Jezus Chrystus nazywany jest imionami nadanymi Mu przez proroków (Emmanuel, Książę pokoju itp.).

Podczas św. Liturgii brzmi prokimen¹³: „Wsia ziemia da poklonitsia Tiebie i pojet Tiebie, da pojet że imieni Twojemu, Wyszniy” Słowa te wzywają aby cały świat złożył hołd i oddał chwałę imieniu Tego, który przychodzi z Wysokości.

Czytanie z „Apostoła” zaczerpnięte jest z Listu Apostoła Pawła do Galatów (4,4–7) i mówi o tym, że wcielony Syn Boży „wykupił tych, którzy podlegali Prawu abyśmy mogli otrzymać przybrane synostwo”, dziecięstwo Boże.

Ewangelia (Mt 1,18-25.2,1-12) relacjonuje narodzenie Jezusa oraz pokłon i hołd Trzech Mędrców zwanych także Magami¹⁴

Następuje potem jak w czasie każdej Liturgii świąteczne kazanie, po nim zaś odmawiany jest Kanon Eucharystyczny.

Zamiast „Dostojno jest” śpiewa się następnie pieśń ku czci Bogarodzicy „Zadostojnik”, w którym jest mowa o tym, że właściwsze byłoby z bojaźni Bożej milczenie, gdyż niełatwo jest opiewać Matkę Bożą, przeto niech Ona sama wesprze nas w naszej gorliwości („Daruj nam siłę po naszym usierdzeniu”).

Tekst (wersety) śpiewany przed czytaniem liturgicznymi z listów.

Na Wschodzie uważano za magów mędrców, którzy badali bieg gwiazd. Do Betlejem przybyło ich trzech: Kacper, Melchior i Baltasar. Przybyli oni do Betlejem równocześnie, chociaż pochodzili z różnych stron: jeden z Persji, drugi z Arabii i trzeci z Etiopii. Każdy z nich był w swoim kraju królem. Każdy z magów z osobna zauważył pojawienie się na niebie niezwykłej gwiazdy i dzięki cudownemu objawieniu zrozumieli, że cudowna gwiazda jest tą samą gwiazdą, pojawienie się której, przepowiedział Balaam (Num 24.17). Zrozumieli, że ukazała się gwiazda Wielkiego Króla, oczekiwanego przez wszystkich Zbawiciela świata. Trzej królowie, przygotowawszy karawany, pozostawili rodzinną ziemię i udali się w daleką i niebezpieczną podróż do biednej ziemi judzkiej, dokąd prowadziła ich cudowna gwiazda. Wszyscy trzej spotkali się w Jerozolimie, a po wizycie u Heroda, podążyli do Betlejem. Gwiazda na niebie doprowadziła ich do Boskiego Dzieciątka. „I tam, pisze św. Jan Chryzostom, magowie znaleźli upragnione Dzieciątko – Króla w biednej stajence i zrozumieli, że królestwo jego w ubóstwie i w pokorze i w lekceważeniu sławy doczesnej. Cóż bowiem jest gorsze od stajenki? Cóż bardziej jest prostsze od pieluszek, w których zajaśniało bogactwo Twej Boskości?” I oni sławni i potężni, bogaci i uczeni skłonili się Mu do samej ziemi. „I otworzywszy swoje skarby, złożyli Mu dary swoje”: złoto jako królowi, kadzidło jako Bogu i smyrnę jako śmiertelnemu człowiekowi, w: Lenczewski, 250 n.

W dniu Bożego Narodzenia szczególnie uroczyście brzmi kondak (zwany też kondakion), napisany przez uduchowionego i genialnego św. Romana Słodkopiewcę:

„Panna dziś Wiecznie Istniejącego rodzi i ziemia stajenki Niedostępnemu udziela, aniołowie z pasterzami wychwalają, magowie zaś z gwiazdą podróżują, albowiem dla nas narodziło się Dzieciątko Młode, Przedwieczny Bóg”

Poza tym święto ma wszystkie osobliwości liturgiczne święta wielkiego z liczby 12-tu (na cześć Chrystusa).

W pierwszy dzień świąt po służbie (rano) jest świąteczne śniadanie. O godz. 14.00 w cerkwi jest odprowadzana wieczernia, po niej są śpiewane kolędy, zaś o godz. 15.00 uroczysty obiad. Interesujące jest więc to, że świętowanie w domu i w świątyni wzajemnie się przenika.

Na drugi dzień święta jest wychwalana szczególnie Matka Boska, Która „posłużyła tak wielkiej tajemnicy” a mianowicie wcieleniu Syna Bożego. Liturgia przebiega tak samo, tylko więcej jest tekstów dotyczących Bogurodzicy, oddających Jej hołd. Trzeci dzień jest świętowany podobnie, z tym że w liturgii używane są inne czytania.

W niedzielę po Bożym Narodzeniu w hymnach liturgicznych są wychwalani święci Józef, król Dawid i Apostoł Jakub, brat Pański, pierwszy bp. Jerozolimski. Wspominani są również pierwsi święci męczennicy, niewinni młodzianekowie, zabici z ręki Heroda, który jako uosobienie zła, jest karcony.

Hymny Bożego Narodzenia ustają 31 grudnia/14 stycznia, gdy bywa oddanie (zakończenie) święta.

Bożemu Narodzeniu, wielkiemu świętu całego chrześcijaństwa, z dawien dawna towarzyszyły przepiękne ludowe zwyczaje. Stało się ono swoistego rodzaju świętem rodzinnym. Wszędzie palą się lampy, które są symbolem rodzinnego ogniska.

Tradycyjnie w święta Bożego Narodzenia zarówno w cerkwiach jak i w domach ustawia się choinki. Zwyczaj ten dotarł do naszego kraju z Niemiec i upowszechnił się na przełomie XVIII i XIX ww. Cerkiew Prawosławna nadała zielonemu drzewku i jego ozdobom głębszy sens. Zielone gałęzie wskazują na fakt, że natura ludzka, sama w sobie bezsilna i bezowocna, tylko w Jezusie Chrystusie zdolna jest ożyć i przynieść duchowy plon. Wiecznie zielone drzewko symbolizuje przywrócone w Chrystusie życie wieczne. Płomień świec ustawianych na choince oznacza światłość Prawdy Chrystusowej, która rozprasza mroki grzechu.

Ani w cerkwi, ani w mieszkaniu nie buduje się bożonarodzeniowej szopki. Zastępuje ją ikona¹⁵, która jest wystawiana na widoczne miejsce w świątyni. Przedstawia ona nie tylko wydarzenie przyjścia Jezusa na ziemię. Poza kąpielą dzieciątka, bardzo ludzkim szczegółem związanym z porodem i nieuchronną krzątaniną wokół noworodka, ikonografia jest bardzo wierna duchowi Ewangelii Mateusza i Łukasza. Na ikonie znajduje się poza tym wiele wątków i scen, np.:

powątpiewanie Józefa co do dziewictwa Maryi i Boskiego pochodzenia Jezusa, - szatan w postaci starego pasterza kuszący Józefa,

mędrcy poszukujący Króla żydowskiego i znajdujący go leżącego na słomie,

pasterze przyjmujący Dobrą Nowinę wprost od Aniołów,

zwierzęta w grocie: wół i osioł (zgodnie z Iz 1,3),

przed grotą spoczywa na leżąco Maryja. Jej sylwetka jest monumentalna, co ma wyrazić znaczenie Dziewicy w tajemnicy Wcielenia jako Theotokos. Maryja leży tyłem do Dzieciątka: patrzy ze współczuciem na Józefa, a przez niego na całą ludzkość pogrążoną w mroku niewiedzy. Jej ręka wskazuje na noworodka, i tym gestem prowadzi każdego człowieka do Syna Bożego. Ręka Maryi jednocześnie spoczywa na Jej piersi co oznacza, że „Maryja zachowywała wszystkie te sprawy i rozważała je w swoim sercu” (Łk 2,19). Centralnym punktem całej kompozycji ikony jest grotą. Wszystko ku niej zmierza. Z niej promieniuje Światłość. Jezus leży w głębi groty, jak gdyby wyszedł z wnętrza ziemi. Ten obraz przedstawia prawdziwy sens Wcielenia. Kiedy Adam został stworzony, został wydobyty z ziemi, a teraz – drugi Adam – Chrystus w swojej osobie *stwarza na nowo* człowieka (1Kor 15,47.49). Syn Boży w głębi groty przyjął naszą ludzką kondycję: urodził się z ziemi i powróci do ziemi, gdy zostanie złożony do grobu. Jeżeli Chrystus zstąpił z nieba aż do głębi ziemi, a później nawet, aż w czeluść piekieł, to po to, abyśmy razem z Nim zmartwychwstali. Całe tło ikony jest skąpane w blasku światła (Łk 2,9)¹⁶

Ikona według Siergieja Bułgakowa spełnia w pobożności prawosławnej bardzo istotną rolę, stanowiąc w niej nieodzowny przedmiot. Nie jest ona portretem Osoby Boskiej, ani ilustracją do Pisma św., lecz stanowi integralną część liturgii. Jest ona miejscem promieniowania obecności boskiej – teofanii, jest świadkiem transcendencji. Daje ona prawosławnemu wiernemu poczucie „namacalnej” obecności Boga. Dlatego materialna strona zjawisk jest w ikonie nieistotna i świadomie redukowana, zob. S. Bułgakow, Ikona i kult ikon w prawosławiu, w: Wiadomości Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego. 1975, s. 33-40; por. P. Edokimov, Prawosławie, Kraków 1964, s. 249.

Katechizm Kościoła Prawosławnego „Bóg żywy”, opracowany przez zespół wiernych prawosławnych, Kraków 2001, s. 54-66.

W okresie Bożego Narodzenia rozbrzmiewają kolędy. Nazwa pochodzi od łac. słowa *calandae* i oznacza początek Nowego Roku. Kolęda to zarówno pieśń jak i obrzęd, obecnie głównie obchodzenie domów z gwiazdą. Kolędy w prostej i zrozumiałej formie przedstawiają radosne wydarzenie Bożego Narodzenia, spełnienie starotestamentowych prorocstw i znaków. Nie zawierają one żadnych nieścisłości dogmatycznych. Cerkiew Prawosławna w Polsce zna około 100 kolęd, które wraz ze wszystkimi obrzędami i zwyczajami przybliżają wielką tajemnicę Bożego Narodzenia i czynią głębszym jego przeżycie.

Kolęda jako obrzęd odbywa się tylko drugiego dnia świąt, przede wszystkim na wsi. Kolędnicy chodzą z gwiazdą, od domu do domu. Nie noszą szopki. Nie przebierają się za postaci ewangeliczne lub inne. Śpiewają kolędy na ludowo, językiem narodowym (dialektem). Dzieli się radością bożonarodzeniową. Jako zapłatę otrzymują od domowników kiełbasę, jajka, słodycze, pieniądze. Zapraszani są często na poczęstunek do stołu¹⁷

Po Bożym Narodzeniu jest zwyczaj odwiedzania rodzin przez proboszcza. Te odwiedziny duszpasterskie, połączone z pokropieniem wodą święconą, następują dopiero po święcie Chrztu Pańskiego. W to święto za pośrednictwem kapłana woda zostaje uświęcona Duchem św., tak jak kiedyś wody Jordanu. Od tej pory tą wodą poświęca się mieszkania na znak oczyszczenia. Obrzęd ten przypomina o odnowieniu naszego upadłego człowieczeństwa dokonanego w czasie chrztu.

W kaznodziejstwie cerkiewnym podkreślany jest zwłaszcza wątek przyjęcia Nowonarodzonego do życia człowieka. Boże Narodzenie jest czasem refleksji dla każdego wierzącego. Słabiutkie Dzieciątko rzuca wyzwanie królestwu przemocy, zła i nienawiści, porusza serca, budzi sumienia. Dla Chrystusa nie znalazło się miejsce w żadnym domu. Czy nie dzieje się to jednak nieustannie, przez stulecia, z roku na rok? Iluż ludzi z przestachem zamyka swoje drzwi, gdy Chrystus do nich puka? Ta Dobra Nowina wymaga dokonania wyboru: za kim pójść – za Herodem, czy za pasterzami i Mędrcami?¹⁸

---

¹⁷ Wywiad z ks. prawosławnym o. G. Bieglukiem, przeprowadzony 16 II 2004 w Elku.

¹⁸ A. Mień, dz. cyt., 78.